

ADI :		PUAN
SOYADI:		
SINIFI :	 LİSESİ 10.SINIF TARİH DERSİ	
NO :	2025- 2026 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI 2. DÖNEM 1. YAZILI	

TAR.10.2.4

Soru 1: Kaynak A: "Şu dağın ardındaki Saruhanlı köyünden geliyorum. Rumeli'ye geleli on yıl oldu. Anadolu'dan ailelerimizle birlikte iskân edildik. İlk başlarda sıkıntılar yaşadık ancak bizim oralar gibi buralar da bereketli topraklara sahip. Çevreye kurduğumuz köylerle buraları şenlendirdik." (14. Yüzyılda Rumeli'ye yerleşen bir Türkmen'in anlatımı)

Kaynak B: "Biz Ortodoks'uz ama buraya gelen Katolik Latinler bizi mezhep değiştirmeye zorladı. Oysaki Türkler inançlarımızla ilgili bize hiçbir baskı yapmadı ve kiliselerimizi koruma altına aldı." (Rumeli'de yaşayan yerli bir Hristiyan'ın anlatımı)

Yönerge: Yukarıdaki iki farklı tarihsel bakış açısını inceleyiniz. Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de kalıcı olmak için uyguladığı İskân ve İstimalet politikalarının, bölgenin demografik (nüfus) ve sosyokültürel yapısına etkilerini bu iki kaynağı karşılaştırarak açıklayınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** Kaynak A'dan yola çıkarak İskân politikasıyla bölgenin Türk ve Müslüman nüfusunun artırıldığına (demografik etki) ve boş arazilerin tarıma açılarak şenlendirildiğine; Kaynak B'den yola çıkarak İstimalet (hoşgörü) politikasıyla yerel halkın inanç özgürlüğünün sağlandığına ve böylece devlete bağlılığın artırılarak (sosyokültürel etki) kalıcılığın sağlandığına vurgu yapan eksiksiz cevaplar.
- **Kısmi Puan (5 Puan):** Sadece İskân'ın veya sadece İstimalet'in sonucunu yazan, metinlerden birini eksik analiz eden veya kavramları metinle eşleştiremeyen cevaplar.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Metinle ilgisi olmayan veya yanlış bilgiler içeren cevaplar.

Soru 2: "Tekkemizi Rumeli'nin kuzeyine giden yol üzerine kurduk. Buralarda kimseler yoktu. Anadolu'dan gelenlere hizmet ettik, onların güvenliklerini sağladık. Zamanla tekkemizin etrafına Türkmenler yerleşti, köyler kuruldu. İslam'ı buralarda yaymak için gaza ve irşat faaliyetlerinde bulunuyoruz."

Yönerge: Okuduğunuz metinde, dervişlerin ve tekkelerin Osmanlı Devleti'nin fetih bölgelerinde kalıcı olmasındaki rollerine değinilmiştir. Dervişlerin bölgedeki fiziki yapılaşmaya ve manevi fethe olan katkılarına metinden birer cümlelik kanıt bularak yazınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** Fiziki yapılaşma kanıtı: "Zamanla tekkemizin etrafına Türkmenler yerleşti, köyler kuruldu" (veya yol güvenliği). Manevi fetih kanıtı: "İslam'ı buralarda yaymak için irşat faaliyetlerinde bulunuyoruz" (veya Anadolu'dan gelenlere hizmet ettik) diyen cevaplar.
- **Kısmi Puan (5 Puan):** Sadece fiziki veya sadece manevi etkinin kanıtını doğru tespit eden cevaplar.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Metin dışından ezber bilgi veren veya yanlış cümleleri kanıt gösteren cevaplar.

Soru 3: Tarih öğretmeni, tahtaya Osmanlı iskân siyaseti ile ilgili şu paragrafı yazmıştır:

(I) Osmanlı Devleti, Rumeli'de fethettiği bölgelere Anadolu'daki göçebe Türkmenleri yerleştirmiştir.

(II) Bu yerleştirme işlemi rastgele yapılmış, aralarında kan davası olan aileler bilerek aynı köylere yerleştirilmiştir.

(III) Devlete ait boş topraklar tarıma açılmış ve üretimde süreklilik sağlanmıştır.

(IV) Ayrıca, yerel halka zorla din değiştirme baskısı yapılarak bölgenin kültürel yapısı tek tipleştirilmiştir.

Yönerge: Metnin içindeki iki cümlede kasti olarak yanlış bilgi verilmiştir. Bu cümlelerin numaralarını tespit ediniz ve Osmanlı Devleti'nin gerçek politikasına uygun olacak şekilde cümleleri düzelterek yeniden yazınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** Hatalı cümlelerin II ve IV olduğunu belirtenler. Düzeltme: II için "Aralarında kan davası olan aileler birbirlerinden uzak yerlere iskân edilmiştir." IV için "İstimalet politikası gereği yerel halkın dinine ve kültürüne karışılmamış, hoşgörü gösterilmiştir" şeklinde düzeltenler.
- **Kısmi Puan (5 Puan):** Hatalı cümleleri doğru bulan ancak düzeltmesini yanlış/eksik yapanlar veya sadece bir hatalı cümleyi bulup düzeltenler.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Yanlış cümleleri tespit edemeyenler.

Soru 4: Osmanlı Devleti, fethedilen ıssız ve harap haldeki Rumeli topraklarına Anadolu'dan aileleri getirerek yerleştirmiş; onlara tohum, çift hayvanı ve vergi muafiyeti vererek buralarda yeni köyler, kasabalar ve pazarlar kurmuştur. Bu duruma Osmanlı'da "Şenlendirme" denirdi.

Yönerge: Osmanlı'daki "Şenlendirme" ve "İskân" politikalarının işleyişini düşündüğünüzde; günümüzde devletin veya yerel yönetimlerin kırsal kalkınmayı desteklemek için çiftçilere hibe (kredi/tohum) vermesi veya boş arazilere yeni konut projeleri (örn. TOKİ) inşa etmesi arasında ne gibi benzer amaçlar bulunmaktadır? Açıklayınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** Her iki durumun da üretimde sürekliliği sağlamak, atıl/boş arazileri ekonomiye kazandırmak, halkın refahını ve güvenliğini sağlamak, nüfus dengesini düzenlemek gibi devletin bayındırlık ve ekonomik kalkınma amaçlarına hizmet ettiğini bağdaştıran cevaplar.
- **Kısmi Puan (5 Puan):** Sadece tarımsal veya sadece barınma yönünden zayıf bir analogi kuran cevaplar.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Tarihsel veya güncel durumu birbiriyle ilişkilendiremeyen cevaplar.

Soru 5: Yönerge: Yanda sizin için üretilmiş kelime bulutundaki tüm kavramları (en az birer kez) kullanarak; Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda askeri zaferlerin ötesinde nasıl kalıcı bir medeniyet kurduğunu anlatan, anlam bütünlüğüne sahip 4-5 cümlelik özgün bir paragraf yazınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** Verilen 6 kavramın tamamını tarihsel bağlamına uygun kullanarak (Örn: Gaza ile alınan yerlere İskân yapılarak Türk nüfusu artırılmış, Tekke ve dervişler bölgeyi imar ederken, İstimalet politikası ve Adalet anlayışı sayesinde yerel halk devlete bağlanmış, tarımsal Üretim ile bölge kalkınmıştır) tutarlı bir paragraf yazarlar.
- **Kısmi Puan (1-9 Puan):** Kavramların bir veya birkaçını eksik kullananlara her eksik kavram için 2 puan kırılır. Cümleler arası mantık kopukluğu varsa 3 puan kırılır.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Kavramları sadece alt alta sıralayan veya ilgisiz bir metin yazarlar.

TAR.10.2.5

Soru 6: Kaynak A: Büyük Selçuklu Veziri Nizamülmülk tarafından kurulan Nizamiye Medreseleri, devletin resmi ideolojisini savunan memurlar yetiştirmek, ilmi gelişmeleri desteklemek ve yıkıcı dini akımlarla fikren mücadele etmek için Bağdat merkezli olarak açılmıştır.

Kaynak B: Orhan Gazi döneminde İznik'te açılan ilk Osmanlı medresesi ve sonrasında Bursa'da kurulan medreseler, fıkıhın yanı sıra tıp ve astronomi eğitimi vermiş, yeni kurulan devletin kadı, müderris ve bürokrat ihtiyacını karşılayarak devleti teşkilatlandırmıştır.

Yönerge: İlk Türk-İslam devletlerindeki (Selçuklu) deneyim ile Osmanlı'nın ilk dönem medrese deneyimini karşılaştırınız. Bu ilim kurumlarının her iki devlette de üstlendiği ortak idari ve toplumsal görevler nelerdir?

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** Her iki kurumun da devletin nitelikli memur/bürokrat ihtiyacını karşıladığını (idari görev) ve toplumun dini/ilmi ihtiyaçlarını karşılayarak fikri birliği/devlet otoritesini (toplumsal görev) sağladığını tespit eden cevaplar.
- **Kısmi Puan (5 Puan):** Sadece eğitim verdiklerini yazan ancak "devlet teşkilatlanması" veya "bürokrat yetiştirme" işlevine değinmeyen cevaplar.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Kaynaklarla çelişen veya karşılaştırma yapmayan cevaplar.

Soru 7: Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneği yalnızca taş duvarlardan oluşan medreselerle değil, bu kurumlara ruh veren müderrisler, mutasavvıflar ve bilim insanlarıyla (şahsiyetler) şekillenmiştir. Emir Sultan, Akşemsettin veya Ali Kuşçu gibi isimler sadece kendi dönemlerini değil, geleceği de aydınlatmıştır.

Yönerge: Osmanlı Devleti'nde ilim ve irfan geleneğinin inşasında şahsiyetlerin (âlimler ve sufilerin) devlete ve topluma sağladığı faydalardan üç tanesini maddeler hâlinde yazınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** 1) Padişahlara danışmanlık yaparak devlet politikalarına yön vermişlerdir. 2) Toplumun ahlaki ve manevi eğitimini üstlenerek toplumsal dayanışmayı artırmışlardır. 3) Kaleme aldıkları eserler ve verdikleri derslerle bilimsel gelişmeyi (tıp, astronomi, fıkıh vb.) sağlamışlardır. (Her geçerli madde 3 puan).
- **Kısmi Puan (3-6 Puan):** Sadece 1 veya 2 geçerli madde yazarlar.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** İlgisiz maddeler.

Soru 8: 15. yüzyılda Bursa Yeşil Medrese'de eğitim gören genç talebe Sinan, günlüğüne şunları yazmıştı: "Bugün müderrisimiz fıkıh dersinden sonra bizi Darüşşifa'ya (hastane) götürdü. Orada hekimbaşının hastaları nasıl tedavi ettiğini gözlemledik. Akşam namazından sonra ise Emir Sultan hazretlerinin dergâhına gidip onun sohbetiyle gönlümüzü dinlendirdik. Bursa'nın her köşesi bize bir mektep gibi..."

Yönerge: Yukarıdaki metni dikkate alarak; Osmanlı'da "İlim ve İrfan" geleneğinin sadece teorik ezberden ibaret olmadığını, hayatın içine nasıl yansıdığını açıklayan çıkarımınızı yazınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** Osmanlı eğitim sisteminde aklî/naklî ilimlerin (fıkıh), pratik uygulamanın (darüşşifada tıp gözlemi) ve manevi/ahlaki eğitimin (tekke sohbeti) bir bütün olarak ele alındığını; eğitimin sadece sınıfta değil sosyal hayatın her alanına yayıldığını sentezleyen cevaplar.
- **Kısmi Puan (5 Puan):** Metni doğrudan özetleyen ancak "teorik ile pratiğin veya akıl ile kalbin birleşimi" çıkarımına ulaşamayan cevaplar.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Metni yanlış yorumlayan cevaplar.

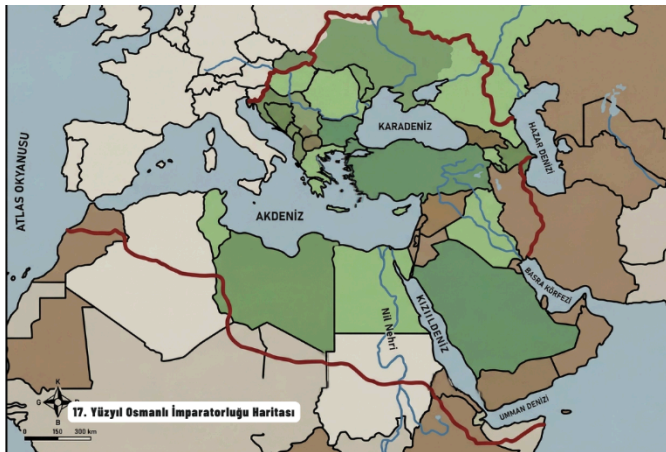
Soru 9: "Osmanlı şehirlerinde ilim merkezleri, halktan izole edilmiş, ulaşılması zor kalelerin içine yapılmıştır. Bu eğitim kurumlarında sadece din bilimleri okutulmuş, tıp veya astronomi gibi akli bilimler tamamen reddedilmiştir. Ayrıca bu kurumların masrafları, doğrudan savaşlarda elde edilen ganimetlerle karşılanmış, halkın veya tüccarın bu sürece hiçbir katkısı olmamıştır."

Yönerge: Yukarıdaki paragrafta Osmanlı ilim geleneği ve kurumlarıyla ilgili üç temel yanlış bilgi bulunmaktadır. Bu yanlış bilgileri bularak, doğrularını yazınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** 1. Yanlış: İzole edilmemiş, şehir merkezine (çarşı/pazar yanına) yapılmıştır. 2. Yanlış: Sadece dini ilimler değil, akli ilimler (tıp, astronomi) de okutulmuştur. 3. Yanlış: Masraflar ganimetle değil, Vakıf sistemi aracılığıyla (hanlar, hamamlar, hayırseverler) karşılanmıştır. (Her doğru tespit ve düzeltme 4 puan).
- **Kısmi Puan (4-8 Puan):** Hataların sadece birini veya ikisini doğru tespit edip düzelterler.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Hataları bulamayanlar.

TAR.10.3.1

Soru 10: Haritada görüldüğü üzere 1453-1683 yılları arasındaki mücadeleler sonucunda Osmanlı sınırları; Avrupa'da Polonya'dan Macaristan'a, Ortadoğu'da İran ve Kuveyt'e, Afrika'da ise Sudan ve Etiyopya'ya kadar genişlemiş, günümüzdeki yaklaşık 40 devletin topraklarını kapsamıştır.

Yönerge: Salt "askeri başarılar" bu kadar geniş ve farklı coğrafyaları asırlarca tek merkezden yönetmek

için yeterli midir? 1453-1683 yılları arasında Osmanlı'nın bir "Cihan Devleti" olabilmesi için askeri gücünün yanında hangi "Yönetim ve Hukuk" politikalarını devreye sokmuş olması gerektiğini haritanın genişliğini dikkate alarak açıklayınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (10 Puan):** Sadece kılıçla/askeriyeye kalıcı olunamayacağını; bu kadar çok uluslu (Balkan, Arap, Afrika) ve çok dinli yapıyı yönetmek için adil bir hukuk sistemi, istimalet (hoşgörü), inanç özgürlüğü, güçlü bir merkezi otorite ve iskan politikalarının zorunlu olduğunu vurgulayan, haritanın genişliğini heterojen (çeşitli) yapı ile ilişkilendiren cevaplar.
- **Kısmi Puan (5 Puan):** Sadece askeri gücü öven veya hoşgörü politikasını yazıp haritadaki kültürel/coğrafi çeşitliliğe atıf yapmayan cevaplar.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Soru kökünü anlamayan, ilgisiz cevaplar.

Soru 11: Fatih Sultan Mehmet, Bosna'yı fethettikten sonra yayınladığı fermanla: *"Ben ki Sultan Mehmet Han'ım... Bosna rahiplerine lütuflarda bulunup buyurdum ki; bu kimselere ve kiliselerine kimse mani olmasın ve sıkıntı vermesin. Memleketimde huzur içinde yaşasınlar."* demiştir.

Yönerge: Siz 16. Yüzyılda (Kanuni Sultan Süleyman Döneminde) yeni fethedilen, hem Hristiyan hem de farklı etnik grupların yaşadığı bir Avrupa şehrine atanan bir Osmanlı Beylerbeyi (Valisi) olsaydınız; şehri bir "Cihan Devleti" vizyonuna uygun şekilde, isyan çıkmadan ve halkı devlete bağlayarak yönetmek için uygulayacağınız iki özgün idari veya sosyal politika ne olurdu? Fikirlerinizi maddeler halinde yazınız.

Cevap Anahtarı:

- **Tam Puan (9 Puan):** Öğrencinin tarihsel empati kurarak Osmanlı yönetim ruhuna uygun 2 politika üretmesi. Örn: 1) Yerel halkın vergilerini ilk yıllarda hafifletip onlara ekonomik rahatlık sağladım. 2) Dini mekanlarına dokunmaz, adalet işlerini yürütecek kadıların kimseye ayrımcılık yapmamasını sağladım. (Her mantıklı ve tarihsel gerçekliğe uyan argüman 4.5 puan).
- **Kısmi Puan (4.5 Puan):** Sadece 1 geçerli politika yazan veya politikaları "Cihan devleti" vizyonuna (hoşgörü, adalet, imar) uygun olmayan, baskıcı yöntemler öneren cevaplar.
- **Sıfır Puan (0 Puan):** Dönemin gerçekliğine tamamen aykırı, anakronik (çağ dışı) cevaplar.

[KPSS & EKPSS Tarih Kodlamaları PDF \(Hafıza Teknikleriyle\) İNCELEMEK İÇİN TIKLA](#)

[KPSS & EKPSS TARİH KAPSAMLI ÖĞRENCİ ÇALIŞMA NOTLARI \(PDF\) İNCELEMEK İÇİN TIKLA](#)

[KPSS & EKPSS ÖĞRETMEN KONU ANLATIM SLAYTLARI + ÖĞRENCİ ÇALIŞMA NOTLARI İNCELEMEK İÇİN TIKLA](#)

[ZİHİN HARİTASI TEMELLİ KAZANDIRAN YKS & MSÜ TARİH DERS NOTLARI VE SLAYTLARI İNCELEMEK İÇİN TIKLA](#)

[GÜNCEL TARİH DERSİ SLAYTLARI ve TYT AYT KURS SLAYTLARI](#)